

MUSIQIY TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY AXBOROT VOSITALARINI QO'LLASH SAMARADORLIGI

Allayarova Nargiza Narimanovna

Urganch Davlat Pedagogika instituti San'atshunoslik fakulteti Musiqa
ta'limi yo'nalishi katta o'qituvchisi

Jumaniyazova Amina

Urganch Davlat Pedagogika instituti San'atshunoslik fakulteti Musiqa
ta'limi yo'nalishi 231-guruh o'quvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10677636>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-February 2024 yil
Ma'qullandi: 15- February 2024 yil
Nashr qilindi: 19- February 2024 yil

KEY WORDS

*pedagogika, texnologiya,
innovatsiya, musiqa ta'limi,
mahorat, konsepsiya.*

ABSTRACT

*Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida musiqa
darslari samaradorligida pedagogik texnologiyalar va
musiqiy ta'lim tarbiya jarayonida pedagogik
innovatsiyalarning muhim o'rni haqida fikr-
mulohazalar bayon qilinadi.*

Ilgari, musiqa o'qitishda o'qituvchilar musiqani o'qitishning asosiy nazariyasi va usullariga e'tibor qaratishgan. Bugungi kunda zamonaviy musiqa o'qituvchisi ish faoliyatida raqamli manbalardan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi, axborot texnologiyalarining eng yangi vositalari bilan ishlay olishi, doimiy o'quv jarayoniga tayyor bo'lishi va pedagogika fanining innovatsion makoniga qo'shilishi, zamonaviy usullarni qo'llashi kerak. Umumiy o'rta ta'lim, o'tmish pedagogikasining tajribasi va asosiy dizaynlariga tayanib, ta'lim jarayoniga eng yangi yutuqlarni joriy etish lozim.

O'qituvchilar o'qitish usullarini optimallashtirishlari, o'quvchilarga ovoz berishni o'rganishlari, o'quvchilarni faol divergent fikrlashga yo'naltirishlari, o'quvchilar manfaatlarini rivojlantirishga e'tibor berishlari, o'quvchilarni musiqani o'rganishga faol rag'batlantirishlari va ularni ijodkorlik va aqliy faoliyatga ilhomlantirishlari kerak.

Zamonaviy musiqiy ta'limda innovatsiyalarga ehtiyoj.

Eng muhimi, o'qitishda o'qituvchilar o'quvchilarning tajribasini chuqurlashtirish, tushunishni yaxshilash uchun multimedia kabi zamonaviy o'quv vositalaridan foydalanishlari kerak. Shuningdek, o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirish. Ikkinchidan, o'qituvchilar o'quvchilarga o'zlarini ifoda etish imkoniyatini qoldirishlari kerak. O'quvchilarning musiqaga bo'lgan nuqtai nazariga kelsak, o'qituvchilar o'zlarining g'oyalarini tasdiqlashlari va o'zlarining tashqi qarashlarini to'g'ri rag'batlantirishlari kerak. O'qituvchilar bunga e'tibor berishlari va o'quvchilarning turli xil musiqiy intilishlarini hech qachon to'xtatmasliklari kerak. O'qituvchilar o'quvchilarning qobiliyatlarini maqsadli baholashlari, o'rganish qiymatini ta'kidlashlari va o'quvchilarga ijobiy tavsiyalar berishlari kerak.

Musiqani o'rganish va tarbiya sohasida o'z vaqtida taklif qilingan yangiliklarning yetishmasligi bilan sinf jonsiz bo'lib qoladi, sinf muhiti samarasiz bo'ladi va o'qitish samaradorligi past bo'ladi. Musiqiy ta'lim o'zgaras emas, u vaqt o'tishi bilan o'zgaradi va yangi bilimlar paydo bo'ladi. Binobarin, o'qituvchilar nafaqat zamon bilan hamnafas

bo'lishlari, o'z bilimlarining yetishmasligini o'z vaqtida to'ldirishlari va o'zlarini takomillashtirishlari, balki innovatsion ta'lim muhitini o'z vaqtida optimallashtirishlari va o'quvchilarning divergent tafakkurini rivojlantirishga e'tibor berishlari kerak.

O'qituvchilar nafaqat o'quv dasturining standartiga rioya qilishlari kerak, balki ular bilan cheklanmasliklari kerak. O'qituvchilar o'quvchilarni sinfdan tashqariga qarashga va darsliklardan olingan bilimlarni zamonaviy jamiyatning umumiy foniga joylashtirishga yo'naltirishlari kerak. Bunday tadbirlar nafaqat musiqani o'rganish qiymatining timsoli, balki o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham hissa qo'shadi. Bir so'z bilan aytganda, innovatsion musiqiy ta'lim o'quvchilarning har tomonlama fazilatlarini rivojlantirishning samarali usullaridan biridir. Bu o'quvchilarning shaxsiyatini rivojlantirishda, o'quvchilarning amaliy, murakkab ko'nikmalarini takomillashtirish va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Musiqa darslarida samarali ishtirok etishi mumkin bo'lgan mavjud yangiliklar

1. *Multimediya va ishlab chiqarish qobiliyati.*

Shuni ta'kidlash kerakki, innovatsiyalar va media texnologiyalarni joriy etish nazariy materialning qisqacha va qiziqarli taqdimotini ta'minlashi mumkin. Masalan, PowerPoint yoki Canva dasturidan foydalangan holda o'qituvchi dars mavzusida rang-barang prezentatsiyalar yaratishi mumkin, so'ngra interfaol o'qituvchilar dasturlari orqali yaratilgan testlar va topshiriqlar orqali o'quvchilar tomonidan olingan bilimlarni sinab ko'rishi mumkin (*masalan, bu Learningapps yoki Quizzlet resurslarida yaratilgan test viktorinasi bo'lishi mumkin*).

Qo'shiq aytishni o'rganish haqida gapiradigan bo'lsak, Weibo, WeChat kabi virtual manbalar "WeSing" dasturi kabi yangi imkoniyatlarni taqdim etadigan sinflarda musiqiy tarkib uchun keng qo'llaniladi. Musiqa o'qituvchilari ushbu dasturdan o'quvchilarga qo'shiq aytishni o'rgatish uchun foydalanishlari mumkin, dastur o'z navbatida yozib olingan qo'shiqlarni eksport qilishi, ularni Weibo yoki WeChatga ommaviy namoyish qilish uchun topshirishi, o'quvchilarning musiqani o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirishi mumkin. Shunday qilib, masalan, o'quvchilar o'rtasida qo'shiq tanlovini tashkil qilish mumkin. Ushbu texnologiya nafaqat o'quvchilarning vokalga bo'lgan qiziqishini oshiradi, balki omma oldida chiqish qo'rquvini ham kamaytiradi, bu ham juda muhim, garchi ko'pincha musiqa o'qitishda bu jihat e'tiborga olinmaydi.

Yana bir misol analog pianino va boshqa tegishli cholg'u musiqa dasturlari. Ta'lim muassasalarida musiqa asboblarining tez-tez yo'qligi sababli, har bir o'quvchi o'qish davomida musiqa asbobiga ega bo'lishini kafolatlash mumkin emas. Smartfon bilan bog'langan analog cholg'u musiqa dasturi bu muammoni nafaqat o'qitish mazmunini boyitish, balki o'quvchilarning ta'lim sifatini ta'minlash orqali hal qilishi mumkin.

Ob'ektiv sharoitlarga asoslanib, musiqani o'rgatish uchun yangi texnologik yechimlar va innovatsiyalarni qo'llash sinfdan juda samarali bo'lishi mumkin.

Multimediya dasturlari sinfdan o'qitishning asosiy vositasi bo'lishi mumkin. Keng qamrovli ta'lim effektiga erishish uchun matn, rasmlar, musiqa va boshqa shakllar o'quv jarayoniga qo'shilishi mumkin. Intuitiv va qulay asboblar to'plami o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini oshirishga, ularni musiqiy asarlar va nazariyani o'rganishga undashga va musiqiy ijrochilikni o'zlari mashq qilishga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, ta'lim muassasalarida musiqiy ta'limni rivojlantirishda yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni qo'llash musiqa o'qituvchilariga yuqori talablarni qo'yadi,

o'qituvchilardan o'z-o'zini o'rganish va takomillashtirishga rioya qilishni, zamon bilan hamnafas bo'lishni va zamonaviy texnologiyalar va innovatsion o'qitish usullari bo'yicha yangi bilim va ko'nikmalarni doimiy ravishda o'rganishni talab qiladi.

Musiq ta'limida innovatsiyalarni qo'llash birinchi navbatda o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlarni o'zgartiradi. Ilgari, yangi texnologiyalar hali keng qo'llanilmaganda, musiqiy ta'limni o'qitish kontseptsiyasi musiq mahoratiga e'tibor qaratdi va ijro texnikasini takomillashtirishga ko'proq e'tibor qaratdi. Biroq, musiq ta'limi innovatsiyalar nuqtai nazaridan sezilarli darajada o'zgarishi mumkin.

2. Innovatsion pedagogik texnologiyalar.

An'anaviy musiq sinfida o'qituvchi muhim rol o'ynaydi. Bir soatlik darsda o'qituvchi o'zini to'liq o'rgatadi va o'quvchilar o'zlari taklif qilgan materialni passiv ravishda o'zlashtiradilar, bu esa o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishining pasayishiga va o'rganish samaradorligining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Bugungi kunda o'quvchilarni musiqani o'rganishga undaydigan va ularning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini uyg'otadigan ko'plab pedagogik texnologiyalar mavjud. Bunday texnologiyalarga muammoli o'qitish texnologiyasi kiradi:

- dizayn texnologiyasi;
- o'quv va metodik o'yin faoliyati texnologiyasi;
- interaktiv texnologiyalar.

Tasvirlash uchun biz ulardan ba'zilariga to'xtalamiz.

Musiqiy ta'limga loyiha usulini samarali joriy etish mumkin. O'quv loyihasi kognitiv faoliyatni faollashtirish, ijodkorlikni rivojlantirish (*ijodiy fikrlash*), tadqiqot qobiliyatlari, jamoada muloqot qilish qobiliyatlari, ma'lum shaxsiy fazilatlarini shakllantirish vositasi sifatida qaraladi. Loyihalarning mazmuni o'quvchilarni san'at va hayotning abadiy mavzularini individual va jamoaviy faoliyatida tushunishga yo'naltiradi.

O'quv va o'yin texnologiyasini boshlang'ich ta'limda musiq darslariga samarali kiritish mumkin. Masalan, musiq asboblarni o'rganish jarayonida bolalar o'qituvchi taklif qiladigan asboblardan o'zlari tanlagan turli xil asboblarni olishlari mumkin. Keyin bolalarni polda aylana shaklida o'tirish moda va bir xil asboblarga ega bolalar rasm ko'rsatilganda birga o'tirishadi (*yoki o'qituvchining xohishiga ko'ra turli joylarda*). O'qituvchi bolalarga ma'lum bir musiqiy tovushni yaratishda yordam berish uchun bir vaqtning o'zida bir nechta rasmlarni (*yoki elektron doskadagi rasmlarni*) ko'rsatishi mumkin. Ushbu texnikaga asoslangan dars bolalarga musiq cholg'ularining turli xil tovushlarini o'rganishga yordam beradi, shuningdek, chiroyli musiq yaratishda birgalikda ishlashni o'rganadi.

Yuqorida taklif qilingan innovatsiyalarni amalga oshirish jarayonida, birinchi navbatda, o'quvchilar ularni o'quv jarayoniga jalb qilish orqali faolroq bo'lishlari va ularni mustaqil ravishda ta'sir o'tkaza oladigan o'quv jarayonining ishtirokchilariga aylantirishlari mumkin. Ikkinchidan, innovatsion usullarni joriy etish o'qituvchilar va o'quvchilar, shuningdek, sinf o'quvchilari o'rtasidagi o'zaro ta'sir va muloqotga ko'proq e'tibor beradi. Bunday sharoitda sinf zerikarli o'quv xonasi bo'lishni to'xtatadi va qiziqarli va samarali vaqt o'tkazish uchun maydonga aylanadi.

Ta'lim muassasalarida an'anaviy musiq o'qitishda, o'qitishning yagona usuli tufayli o'quvchilar o'quv jarayoniga daxldorlik tuyg'usiga ega emaslar, bu esa o'quvchilarning musiqani o'rganishga bo'lgan qiziqishini rag'batlantira olmaydi va bu o'z navbatida musiqiy

ta'limning asta-sekin rasmiy kursga tushishiga olib keladi. Texnologiyaning paydo bo'lishi, shuningdek, musiqani o'qitishning innovatsion usullari tufayli o'quvchilarga ko'proq resurslar va o'rganish imkoniyatlari taqdim etiladi.

Xulosa

Xulosa qilib shuni ta'kidlashni istardimki, musiqa hissiyotlarni ifoda etish va o'quvchilarning estetik qarashlarini tarbiyalash vazifasini bajaradi. Zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalar davri boshlanishi bilan ta'lim muassasalari o'qitishda yangi media texnologiyalarni joriy etish samaradorligini to'liq anglashlari, musiqa ta'limi islohotini chuqurlashtirishlari, yangi media texnologiyalari va pedagogik innovatsiyalarni o'quv yurtlarida musiqa o'qitish bilan to'liq va samarali birlashtirishni o'rganishlari, o'quvchilar bilan yaxshi o'zaro munosabatlarga erishishlari va rag'batlantirishlari kerak.

Zamonaviy jamiyatda yangi media texnologiyalari va musiqa ta'limi sohasidagi umumiy innovatsiyalar orqali nafaqat o'quvchilarning musiqani o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini oshirish, balki eskirgan va tanish ta'lim tizimini modernizatsiya qilish ham mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. R. J. Ishmuhammedov. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. T. Nizomiy nomidagi TDPU
2. Антонова В. Мультикультурализм. М.: Вариант, 2012. 118 с.
3. Елагина А.С. Состояние и развитие образовательной деятельности школ искусств в сельской местности // Современное педагогическое образование. 2017. № 2. С. 10-13.
4. Елагина А.С. Детские школы искусств в системе дополнительного образования в сельской местности // Педагогический журнал. 2019. Т. 9. № 4В. С. 564-572.
5. Ли Чжуаньди. Педагогические принципы музыкального образования в китайской школе // Педагогика искусства. 2020. № 2. С. 174-179.